

Sygn. akt *XI Ka 525/18*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lipca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie XI Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Mariusz Jaroszyński

Protokolant: sekretarz sądowy Małgorzata Lewandowska

przy udziale prokuratora Michała Piłata

po rozpoznaniu w dniu 26 lipca 2018 r.

sprawy **Z. S.** syna H. i J. z domu K., urodzonego (...) w P.

oskarżonego z art. 245 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Rejonowego w Puławach

z dnia 23 lutego 2018 r. sygn. akt II K 798/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1) z kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu eliminuje art. 245 k.k. i art. 11 § 2 k.k.;

2) za podstawę skazania oskarżonego na karę pozbawienia wolności w miejsce art. 245 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. przyjmuje art. 157 § 2 k.k.;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. S. – Kancelaria Adwokacka w P. 516 (pięćset szesnaście) złotych 60 (sześćdziesiąt) gr tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym;

IV. zwalnia oskarżonego od kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze ustalając, że wchodzące w ich skład wydatki ponosi Skarb Państwa.

Sygn. akt XI Ka 525/18

UZASADNIENIE

Z. S. został oskarżony o to, że w dniu 13 maja 2017 roku w L. w budynku Sądu Okręgowego w L. w celu wywarcia wpływu na świadka Z. K. w sprawie sygn. akt II K 603/15 użył wobec niej przemocy polegającej na uderzeniu pięścią w twarz w wyniku czego pokrzywdzona doznała obrzęku policzka prawego i okolicy zuchwy z podbiegnięciem krwawym, obrzęku okolicy nadwargowej i wargi górnej, podbiegnięcia krwawego na dziąsłach zębów górnych, wylewów krwawych pod śluzówkowych na czerwieni wargi dolnej i na wewnętrznej powierzchni tej wargi, podbiegnięć krwawych wzdłuż trzonu zuchwy oraz okolicy podczołowej prawej, zwichnięcia 1 stopnia zęba 24 i 33, gdzie obrażenia te spowodowały u niej rozstrój zdrowia poniżej dni siedmiu,

tj. o czyn z art. 245 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 23 lutego 2018 r., wydanym w sprawie o sygn. akt II K 798/17, Sąd Rejonowy w Puławach:

I. oskarżonego Z. S. uznał za winnego tego, że w dniu 16 maja 2017 roku w L. w budynku Sądu Okręgowego wL. przy ul. (...) użył przemocy wobec Z. K. w związku ze złożonymi przez nią zeznaniami jako świadka w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w L. w sprawie sygn. VI Kzw 289/17 na posiedzeniu w dniu 16 maja 2017 roku w ten sposób, że uderzył ją pięścią w twarz, w wyniku czego Z. K. doznała obrzęku policzka prawego i okolicy żuchwy z podbiegnięciem krwawym, obrzęku okolicy nadwargowej i wargi górnej z podbiegnięciem krwawym, podbiegnięcia krwawego na dziąsłach zębów górnych przednich, wylewów krwawych podśluzówkowych na czerwieni wargi dolnej i na wewnętrznej powierzchni tej wargi, podbiegnięć krwawych wzdłuż trzonu żuchwy po stronie prawej i w okolicy kąta zewnętrznego ust po stronie lewej oraz okolicy podczołowej prawej, zwichnięcia 1 stopnia zęba 24 i 33, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządu ciała i rozstrój zdrowia Z. K. trwający nie dłużej niż 7 dni, który to czyn wyczerpuje dyspozycję art. 245 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za na podstawie art. 245 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądził od oskarżonego Z. S. na rzecz pokrzywdzonej Z. K. kwotę 2000 zł (dwa tysiące złotych) tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę;

III. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. S. Kancelaria Adwokacka w P. kwotę 619,92 zł (sześćset dziewiętnaście złotych dziewięćdziesiąt dwa grosze) tytułem wynagrodzenia za obronę oskarżonego wykonaną z urzędu;

IV. zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych, wydatki postępowania przejmując na rachunek Skarbu Państwa.

Apelację od powyższego wyroku złożył obrońca. Zaskarżając go w całości zarzucił:

1. obrazę przepisów prawa materialnego tj.:

a) naruszenie art. 245 k.k. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie przez Sąd, iż przepis ten penalizuje działania w postaci naruszenia nietykalności cielesnej niezmiernie do wywarcia wpływu na osoby w nim wymienione - uczestników procesu w sytuacji, gdy literalna i celowościowa wykładnia przepisu wskazuje na to, iż zawarty w art. 245 k.k. zwrot "w związku z tym", związany z naruszeniem nietykalności cielesnej, łączy się bezpośrednio z działaniem sprawcy "w celu wywarcia wpływu", a więc penalizuje on jedynie zachowania sprawcy, który stosuje przemoc lub groźbę w celu wywarcia wpływu, bądź też w związku z tym celem dokonuje naruszenia nietykalności cielesnej;

b) naruszenie art. 245 k.k. poprzez jego błędne zastosowanie i przypisanie oskarżonemu sprawstwa czynu zakwalifikowanego z tego przepisu w sytuacji, gdy naruszenie przez oskarżonego nietykalności cielesnej świadka Z. K. miało miejsce po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie VI Kzw 289/17 gdzie brała ona udział jako uczestnik procesu, a zatem nie sposób jest przypisać oskarżonemu możliwość działania w celu wywarcia wpływu na tok procesu i działania przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, zaś działanie stanowiące swoistą retorsję czy zemstę za złożenie zeznań nie znajduje odzwierciedlenia w znamionach wskazanego przepisu;

2. obrazę przepisów prawa procesowego, która miała wpływ na treść wyroku tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego odrzucenie jako miarodajnych do wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy wyjaśnień oskarżonego w tym zakresie, w jakim przedstawiał on motywację swojego

działania w sytuacji, gdy nie było obiektywnych przyczyn dla jakich należało potraktować wyjaśnienia oskarżonego w tym zakresie jako niewiarygodne, w szczególności zaś inne dowody w sprawie nie wskazywały na motywację zachowania oskarżonego w dniu 16 maja 2017 r.;

co w konsekwencji skutkowało:

3. błędem w ustaleniach faktycznych Sądu przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść tj. niezasadne ustalenie przez Sąd, iż oskarżony dopuścił się zarzucanego mu czynu w postaci użycia przemocy wobec Z. K. w związku ze złożonymi przez nią zeznaniami jako świadka w sytuacji, gdy w prawidłowa ocena materiału dowodowego sprawy nie pozwala na przyjęcie, iż oskarżony swoim działaniem zmierzał do wywarcia jakiegokolwiek wpływu na Z. K. jako świadka, a nadto nie miał możliwości faktycznego wywarcia takiego wpływu wobec prawomocnego zakończenia postępowania, w jakim osoba ta uczestniczyła.

Podnosząc powyższe obrońca wniósł o uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu zakwalifikowanego z art. 245 k.k., ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja, choć nie do końca poprawnie skonstruowana, okazała się zasadna w części odnoszącej się do zarzutu obrazy prawa materialnego i w tym też zakresie zaskarżony wyrok został skorygowany.

Przed odniesieniem się do trafnego zarzutu z pkt. 1 apelacji przypomnieć należy, iż odwołanie się do zarzutu naruszenia prawa materialnego może mieć miejsce jedynie wówczas, gdy skarżący zarzuca dokonanie błędnej wykładni zastosowanego przepisu, zastosowanie nieodpowiedniego przepisu, lub niezastosowanie określonego przepisu w sytuacji, gdy jego zastosowanie jest obowiązkowe, ale pod jednym warunkiem – a mianowicie, że czyni to bez kwestionowania dokonanych przez sąd ustaleń faktycznych. Innymi słowy rzecz ujmując – obraza prawa materialnego może być przyczyną odwoławczą jedynie wtedy, gdy ma ona charakter samoistny (vide: postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 4 maja 2005 r., II KK 478/04). Orzecznictwo Sądu Najwyższego i doktryna słusznie bowiem podkreślają, że naruszenie prawa materialnego polega na jego wadliwym zastosowaniu (niezastosowaniu) w orzeczeniu, które oparte jest na trafnych i niekwestionowanych ustaleniach faktycznych. Nie można więc mówić o obrazie prawa materialnego

w sytuacji, gdy wadliwość orzeczenia w tym zakresie jest wynikiem błędnych ustaleń faktycznych przyjętych za jego podstawę lub naruszenia przepisów procesowych (vide: wyrok Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 23 lipca 1974 r. V KR 212/74). Innymi słowy zarzut obrazy prawa materialnego ma rację bytu jedynie wówczas, gdy odwołujący się nie kwestionuje poczynionych przez sąd I instancji ustaleń faktycznych.

W sprawie niniejszej z punktu widzenia zakresu (kwestionowany jest jedynie fragment zachowania oskarżonego dotyczący wyczerpania znamion czynu z art. 245 k.k.) i kierunku apelacji (determinowany art. 86 § 1 k.p.k.) stawianie zarzutu obrazy przepisów prawa procesowego i w konsekwencji błędu w ustaleniach faktycznych jest zatem błędne.

Po tak dokonanej interpretacji apelacji stwierdzić należy, że ustalony przez sąd meriti stan faktyczny nie budzi zastrzeżeń. Również obrońca, nie kwestionuje zachowania oskarżonego w budynku Sądu Okręgowego w L. polegającego na uderzeniu pokrzywdzonej pięścią w twarz i doznaniu w związku z tym przez nią obrażeń, a zatem zachowania wypełniającego znamiona czynu z art. 157 § 2 k.k.

Sąd I instancji przeprowadził bowiem w istocie wszystkie niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy dowody i poddał je prawidłowej ocenie – zgodnej z dyrektywą zawartą w art. 7 k.p.k. Skutkiem powyższego było przeprowadzenie

właściwego wnioskowania, którego wynik doprowadził do prawidłowych ustaleń faktycznych. Błędna była natomiast ich subsumpcja, co zasadnie, choć nie do końca poprawnie, zarzucił obrońca w wywiezionej apelacji.

Sąd Rejonowy ustalił (co wynika wprost z wyrokowego opisu czynu, jak i pisemnej motywacji k. 121), że oskarżony Z. S. „użył przemocy wobec Z. K. w związku ze złożonymi przez nią zeznaniami jako świadka”. Taki opis czynu – ustalony stan faktyczny nie zawiera znamienia „w celu wywarcia wpływu na świadka”, o jakim stanowi art. 245 k.k. Nieprawidłowa jest zatem subsumpcja ustalonego stanu faktycznego pod normę prawną – art. 245 k.k. polegająca właśnie na błędnym jego zastosowaniu, co w istocie winno być wyłącznie kwestionowane przez zarzut obrazy prawa materialnego – art. 438 pkt 1 k.p.k.

Sąd Rejonowy poddając wykładni występku z art. 245 k.k. wskazał m. in., że „penalizowane są więc działania sprawcy podejmowane w związku z czynnościami danej osoby jako uczestnika postępowania i nie zmierzające do wywarcia na nią wpływu. Motywem może być np. zemsta (por. Komentarz Kodeks Karny pod red. dr hab. Michał Królikowski, wydanie 4, 2017 rok, wydawnictwo C. H. Beck)” – k. 122v. Nie sposób się jednak zgodzić z komentatorem dokonującym odosobnionej

i rozszerzającej wykładni znamion czynu z art. 245 k.k., a tym samym z podglądem sądu I instancji, który na podstawie tej interpretacji oparł swoje rozważania i uznał, iż zachowanie oskarżonego wypełniło również znamiona tego występk.

Nie powielając trafnych, co do zasady wywodów zawartych w uzasadnieniu apelacji wskazać należy, że w myśl art. 245 k.k. – kto używa przemocy lub groźby bezprawnej w celu wywarcia wpływu na świadka, biegłego, tłumacza, oskarżyciela albo oskarżonego lub w związku z tym narusza jego nietykalność cielesną, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Zwrot „lub w związku z tym narusza jego nietykalność cielesną” należy rozumieć jako „narusza nietykalność cielesną

w celu wywarcia wpływu”. Występek, o którym mowa w art. 245 k.k., jest przestępstwem kierunkowym, dla którego przypisania wymagane jest ustalenie szczególnej postaci strony podmiotowej w postaci zamiaru bezpośredniego o szczególnym zabarwieniu, tj. działania w celu wywarcia wpływu na świadka, biegłego, tłumacza, oskarżyciela albo oskarżonego (vide: wyrok Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 5 listopada 2015 r., IV KK 165/15). Przepis nie penalizuje aktów zemsty, dlatego należy przyjąć, że zachowania sprawcze są podejmowane do momentu, gdy mogą mieć realny wpływ na czynności świadka, biegłego, tłumacza, oskarżyciela oraz oskarżonego (A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), Kodeks karny. Komentarz. Wyd. 5, Warszawa 2018).

Oskarżony Z. S. w dniu 16 maja 2017 r. w L.

w budynku Sądu Okręgowego niewątpliwie użył przemocy wobec Z. K. w ten sposób, że uderzył ją pięścią w twarz. Jednakże niewątpliwie również uczynił to po złożeniu przez nią zeznań w charakterze świadka w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w L. w sprawie o sygn. akt VI Kzw 289/17. Tym samym jego zachowanie nie mogło osiągnąć celu jakim jest wywarcie wpływu na świadka, a tym samym wypełnić tegoż znamienia art. 245 k.k., z oczywistego powodu – nastąpiło już po złożeniu zeznań i ogłoszeniu postanowienia kończącego postępowanie w sprawie. Natomiast przestępstwo z art. 245 k.k. musi być popełnione w czasie, kiedy jeszcze może mieć wpływ na osoby, których dotyczy. Przedmiotem jego ochrony jest dobro wymiaru sprawiedliwości oraz nietykalność cielesna i wolność człowieka, zaś bezpośrednim przedmiotem ochrony jest prawidłowy przebieg postępowania w konkretnej sprawie oraz bezpieczeństwo świadków i innych uczestników tego postępowania (Kodeks karny. Komentarz, red. prof. dr hab. Ryszard Stefański, Rok: 2018, Wydanie: 21).

Mając na uwadze powyższe, nie widząc potrzeby uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, przy braku przesłanek z art. 439 § 1 k.p.k. i art. 440 k.p.k. oraz art. 438 pkt 4 k.p.k. (art. 447 §

1 k.p.k. – obrońca mimo wniosku o eliminację art. 245 k.k. nie żądał zmiany orzeczonej kary i środka kompensacyjnego, które w realiach sprawy są adekwatne – vide: k. 123-123v zasługującej na aprobatę argumentacji uzasadnienia), Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że z kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu wyeliminował art. 245 k.k. i art. 11 § 2 k.k., a za podstawę jego skazania na karę pozbawienia wolności w

miejsce art. 245 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. przyjął art. 157 § 2 k.k., w pozostałej części utrzymując w mocy orzeczenie Sądu Rejonowego.

Powyższa korekta zaskarżonego wyroku, co do zasady pozostaje w zgodzie z wnioskiem obrońcy, który żądał „uniewinnienia oskarżonego od zarzucanego mu czynu zakwalifikowanego z art. 245 k.k.”, choć podkreślenia wymaga, iż przy zachowaniu objętym art. 11 § 2 k.k. (przy niekwestionowaniu faktu dopuszczenia się przez oskarżonego czynu z art. 157 § 2 k.k.) taki wniosek wysnuty przez podmiot profesjonalny jest nieporozumieniem. Przy takiej konstrukcji apelacji winien on bowiem zmierzać do eliminacji z kwalifikacji prawnej czynu art. 245 k.k. i zmiany podstawy prawnej skazania na art. 157 § 2 k.k.

Rozstrzygnięcie o zasądzeniu od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. S. kwoty 516,60 złotych tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym uzasadnia art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1184), zaś jego wysokość, stosownie do ust. 2 tegoż artykułu, znajduje oparcie w treści § 17 ust. 2 pkt 4 w zw. z § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1714).

Rozstrzygnięcie w przedmiocie zwolnienia oskarżonego od kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze nastąpiło na podstawie art. 634 k.p.k. w zw. z art. 624 § 1 k.p.k. z uwagi na względy słuszności, gdyż rozpoznanie środka odwoławczego spowodowało zmianę orzeczenia zgodnie, co do zasady z żądaniem autora apelacji.

Mariusz Jaroszyński